

Justiits- ja Digiministeerium
info@justdigi.ee

Teie 04.06.2025 nr 8-1/4840-1

Meie 11.06.2025 nr 10-3/58

Arvamus seoses välislepingu eelnõuga vanglakaristuste täideviimiseks Eestis

Justiits- ja Digiministeerium edastas 04.06.2025 kirjaga nr 8-1/4840-1 teiste seas Tallinna Halduskohtule (*TlnHK*) kooskõlastamiseks ja arvamuse esitamiseks välislepingu eelnõu, millega võimaldatakse Eestis täide viia Rootsi Kuningriigis mõistetud vanglakaristusi (nn vanglarendi eelnõu).

Tallinna Halduskohus esitab eelnõuga seonduvalt alljärgneva seisukoha

Eelnõust ei nähtu, et analüüsitud oleks mõju kohtusüsteemile, eelkõige halduskohtutele. *TlnHK* hinnangul on mõju oluline.

2024. a esitati Eestis kinnipeetavate poolt halduskohtutele 826 kaebust vanglate vastu¹. Ühe kaebuse hinnanguline töömaht on kohtute töökoormusmetoodika alusel 9,66 kohtuniku töötundi (millele lisanduvad tugipersonali töötunnid). Keskmiselt oli 2024. a-l Eesti vanglates 1735 kinnipeetavat². Statistiliselt esitati seega ühe kinnipeetava kohta aasta jooksul 0,48 kaebust (826 / 1735). Puudub alus arvata, et välismaiste kinnipeetavate puhul oleks see proportsioon väiksem. 600 kinnipeetava lisandumine Eesti vanglasse tähendab seega hinnanguliselt vähemalt 288 täiendavat kaebust halduskohtutele aastas ($600 \cdot 0,48$). See tähendab senise metoodika pinnalt 2782 kohtuniku töötundi aastas ($288 \cdot 9,66$), millele lisanduvad tugipersonali töötunnid. Samas peab arvestama, et välismaiste vangidega seotud kohtuasjade ajakulu suureneb tõlkimisile kuluva aja võrra – nt kestab tõlkega kohtuistung vähemalt kaks korda kauem kui ilma tõlketa istung (lisaks ajakulule suureneb tõlke kulu). Samuti suureneb ajakulu juhul, kui vaidluse lahendamisel peab rakendama välisriigi õigust või välislepingut, mille puhul puudub väljakujunenud kohtupraktika.

Kohtute töökoormusmetoodika järgi on ühe kohtuniku aastane puhas tööaeg kohtuasjade lahendamiseks 1600 tundi (tegelikult võib pigem olla realistlik 1100 tundi, mis vastab teadaolevalt advokaatide aastasele nn tasustatavale töömahule). Ca 288 kohtuasja töömaht (2782 töötundi) tähendab seega vähemalt 1,7 kohtuniku aastast töömahtu (halduskohtutes on täna teenistuses 25 kohtunikku).

Halduskohtutele esitati 2024. a-l 3385 kaebust, mis on viimase 10 aasta suurim kaebuste hulk³. Ca 288 kaebuse lisandumine tähendaks koormuse täiendavat kasvu 8,5%. Võrreldavalt suureneb ringkonna-kohtute ja Riigikohtu töömaht. Selline töömaht, kui kohtunike ja tugipersonali arv ei suurene, tähendab perspektiivis, et halduskohtud suudavad aasta jooksul lahendada vähem kohtuasju, kui algab uusi kohtuasju. See tähendab omakorda, et kõigi kohtuvaidluste kestus halduskohtutes (sh sotsiaalvaldkonna vaidlused, keskkonnavaidlused, maksuvaidlused, ehitus- ja planeerimisalased vaidlused) pikeneb ajas ja seda progresseeruvalt. Tegemist on tõhusa õigusemõistmise põhimõtte olulise riivega.

Eeltoodust tulenevalt peab halduskohtutele täiendava töömahu planeerimisega (s.o kõnealuse välislepingu sõlmimisega) kaasnema ka vastava ressursi ettenägemine halduskohtutele.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Kaupo Kruusvee
Tallinna Halduskohtu esimees

¹ ja ³ Vt statistika kohtute veebilehel (<https://www.kohus.ee/eesti-kohtud/kohtute-menetlusstatistika>)

² 01.01.2024 seisuga oli Eesti vanglates 1835 kinnipeetavat ja 01.01.2025 seisuga oli Eesti vanglates 1635 kinnipeetavat (<https://vanglateenistus.ee/meist/uudised-ja-arvud/aasta-ulevaated>)